

482:05

„ЛАСТИ“

Ластавице, ласто мила,
Успешан ти био лет;

Крен' се, ласто, сваком крају,
Обић' цео српски свет.

Поздрави нам Српчад малу,
У који год одеш крај;
Љубав, веру и поштење,
Где год дођеш остављај.

Српчићи ће са радошћу
Дочекат' те, веруј, сви;
Ти им буди божји весник,
Учитељ им буди ти.

Нека памте речи твоје,
И слушају наук твој;
Нека љубе и поштују,
Домовину. . . народ свој.

За Србију нека живе,
Нека љубе Краља свог;
Такву Српчад Бог помаже,
Такав народ воли Бог. . .

Прни, ласто, лаким крилма,
Нек ти буде срећан лет;
Поздрави нам Српчад малу,
Поздрав' цео српски свет.

Сретење 1894.

Томир.

RN383

бр. инвентара

N 1348 (с)

11665

P 93.

БОГ ЈЕ МИЛОСТИВ

P13

У малој и ниској собици, на једном старом кревету лежала је бона жена. Болове, јаке муке она је сносила већ од дужег времена, а код ње нема никога, који би је надгледао, неговао, до само њена два мала детета: Зорке и Милана. Сирота деца! изгубила су свога оца још пре три године, и после његове смрти остала је само њихна добра али слаба мајка, да их негује и даље поучава.

Зорки је било осам, а Милану седам година. Добра и

послушна деца, која су своју мајку много љубила, трпела су и мучила се свакојако због тешких дана мајчине болести. Тако мала, тако још слаба, она су морала, по судби, да сносе муке, које су за њихове године и сувише велике. Седећи покрај своје добре мајке, љубила су њене слабе и суве руке, а квасила њену пожутелу кожу својим бисерним сузицама. А мајка, гледајући их тако снужене, тако слабе да морају већ као деца да сносе многе патње, грцала је

често у сузама и молитвама Богу, да је дигне са ове постеље, да јој да здравља те да може своју дечицу да отхрани и даље изведе на пут. И деца сваке вечери клечала су пред иконом, пред којом је слабо, мало кандило горело, и било једино осветљење преко целе ноћи у тамној соби, и молила се Богу да им мајка оздрави, те да могу с њоме једном весело изаћи у зелено и цветно поље.

А Бог је добар и милостив, и њихову праведну и искрену молитву је услишао. Једне ноћи, када им је мати била заспала, она су још била будна и седеља крај њене постеље. Једно поред другог прекрстила су своје мале ручице на slabим прсима и молила се: »Бого, добри наш Бого, оздрави нашу мајку, нашу добру мајку, а ми ћемо увек бити добри и послушни«. До Бога је дошла њихова молитва, он зовну једног свог анђела и рече: »Иди доле на земљу, уђи у ону малу кућицу где лежи она бона жена и однеси јој здравље, јер ја сам праведан, волим добру и искрену децу, и хоћу да им услишам њихову молитвицу«. И анђео прелете од неба до земље тако брзо да га нико није могао видети, уђе полако у собу и приступи постељи болеснице. Њена добра деца, уморна, већ су одавно

склопила своје слабе очи, а када анђео дође близу њих, он се саже, пољуби и једно и друго дете у чело; па за тим неосетно и полако додирну својом светом руком бледо чело болеснице и одлете натраг у небо. А мала дечица за то време сањала су најлепше слике, као да су у ливади пуној лепог цвећа, па весело трчкарају око своје мајке, која им је оздравила. Божански се мир разлио по њихним душицама, те се у сну кад кад осмехну.

Мајка им је за кратко време оздравила са свим, па су прво сви отишли у цркву, ту се захвалили и помолили Богу, и затим отишли у зелено поље, играјући се весело око своје добре мајке.

Децо моја! поштујте своје родитеље и имајте истинску веру у Бога. Јер, Бог је милостив и добар, па ће добру децу увек волети и бранити од сваког зла, а рђаву тешко казнити. Молите се пре него што легнете и кад устанете за своје родитеље, који вас чувају и хране, ако хоћете да вас и Бог чува.

Чеда моја! и доцније када будете одрасли, па ако вам буде живот горак и пун невоља обратите се с чистом душом својом Богу, и он ће вас заштитити и помоћи вам.

Благо онима који љубе Бога
свога, они ће ући у царство не-
беско, јер и Свето Писмо каже:

„Љубите Бога свим срцем, свом
душом и свима мислима својим“.
Ж.

Живео нам Краљ!....

Децо, с близа и из даља,
И из Српства свог,

Поздравите дичног Краља:
Живео Га Бог!

Поздрав'те Га! Нека чује —
 Нека види свак',
 Како Краља слави... штује,
 Српски подмладак!

И реците: већи када
 Порастемо ми,
 Душман Краљев тад нек пада...
 Ил' за Краља сви!...

Децо мила, тако ваља —
 Децо Српства свог,
 Здрав'те свога дичног Краља...
 Живео Га Бог!...

браца — **Брана.**

Ево ласте!

Ево ласте... ево леће
 У наш мили крај;
 Здрави децу и пролеће —
 Здрави завичај...

Милина јој груди згрева —
 К деци шири лет,
 Да загрли... да опева
 Цео дечји свет!

Децо добра и ваљана,
 Чујте „ластин“ глас —
 У освитку ових дана
 Она здрави вас....

Она ће вам цвркатати
 Многи красан пој;
 Она ће вам хране дати
 Души млађаној....

Учиће вас што не знате —
 Расветлити пут,
 Којим млади корачате,
 До у срећин кут;
 Причаће вам прошлост стару,
 Многи сјајан дан —
 О Немањи, о Лазару...
 Па и Видов-дан!

А да „ласта“ јаче крепи
 Душу деци тој,
 Доносећи слика лепи,
 Баш у сваки број....

Ево децо, ево „ласте“ —
 Јавила се тек!
 Чувајте је, да порасте —
 Дуг дочека век!....

Мила децо... браћо... сеје!...
 Чусте „ластин“ глас —
 Примите је... загрл'те је...
 Она љуби вас!....

браца — **Брана.**

ОТРЕС

(НАРОДНА ПРИЧА)

У селу Отњу (округа ужичког), постоји и данас један извор, који се зове *Отрес*, и о коме се у народу ово прича:

Бејаше једном једна жена, која имађаше три детета, која беху слаба, крастава и по гуши имађаху неке гукe. И деца због тога беху ружна, нико их не гледаше, а остала их деца избегаваху и не примаху у своје друштво.

И деца растијаху тако слаба; болест узимаше све већег маха и већ да им сву кожу окрастави. Али у то доба Св. Сава иђаше по земљи, те учаше свој народ, па сврати и у ово село, где беху ова деца, и кад их виде такве, рече њиховој мајци:

— Жено, ти си ову децу напустила, не гледаш их и нечистоћа их је обузела, те су за то таква; него, има у овом селу извор чист и добар, иди на тај извор са својом децом, пери их и умивај сваког јутра и сваке вечери. Вода ће спрати с твоје деце ову болест, она ће постати здрава и лепота ће опет доћи на њихова лица.

И жена имађаше духа и разуме што рече Св. Сава. И од тог дана она рађаше све како јој рече Свети Учитељ; и гле,

с деце полако нестајаше болести; красте биваху све мање, и једног дана постаде њихово тело чисто, као да никад болести и не бејаше.

А кад деца одрастоше, и постадоше кршни и чили момци, рекоше својој мајци:

— Мајко мила, ми бејасмо у детињству много слаби и болесни; болест пређаше да наше тело са свим окужи, па, реци нам, како нас излечи од тога?

А мајка загрли своје синове и рече све, како је било, па на послетку:

— Децо моја, онај извор, с кога узимах воду и прах ваше тело, и данас стоји и из њега и сада узимамо воду; он нема имена, нити се зна кога је направио; али опет, беше света рука која направи њега, јер вода његова постаде лековита, она бејаше ваш лек и с тога зовите тај извор *Отрес*.

И тако постаде име том извору и многи долажаху њему, јер га сматраху као лековита, његовом водом праху своја тела и он лечаше.

И ето, шта учини добра и чиста вода, јер спасе три детета од јаке болести.

Па с тога чувајте своје воде од нечистоће и пазите на њих, јер колико треба храна човечја да буде здрава и добра, још и више треба пазити на воду.

Умивајте се, децо моја, пе-

рите своја тела, и болест неће никад доћи на вас, јер је чистоћа увек највећи непријатељ свакој болести.

С. Лазаревић,
испод Грдовића.

ПРОЛЕЋЕ ЈЕ!....

Сада зора лепше зори,
Сада тице лепше поје;
Лепше поток сад жубори,
Сад је цвеће лепше боје,
Сада сунце лепше греје —
Пролеће је! Пролеће је!....

Сад се небо лепше плави,
Ветрић сада лепше пири;
Сад се стадо лепше јави,
Веселији сад пастири,
Сад свуд нека радост веје —
Пролеће је! Пролеће је!....

Сад је лепше брдо, поље,
Лепше брује фруле тије;
Сад су људи добре воље,
Сада све је веселије,
Све је као да се смеје —
Пролеће је! Пролеће је!....

Радослав.

КРАЉ ДРАГУТИН

— ПРИЧА —

1.

Седи је Урош умро. Умро је добри краљ, после тешких мука, после великог јада....

С престола збачен од свога сина... рођенога сина Драгутина, Урош је горку старост смрћу завршио.

Страшно је то, кад се син на оца диже!... Ужасно је, кад син оцу живот загорчи!...

Драгутин је збацио оца; отео му престо; одузео круну, да себе на престо дигне и закраљи...

Урош је умро.

Драгутин влада... Драгутин је краљ! Али, божје око види све — божја правда свакога стиже... И Драгутина је стигла...

Кроз кршни предео, код града *Јелача*, јахао је он. За њиме је сјајна свита знојила коње своје...

Гора је потмуло хујала, а високе јеле бацале су тамне сенке по кршноме путу. Драгутинов се коњ поплаши... Он паде с коња и — сломи ногу!

Збуњена свита скупила се око рањенога краља. Сви су немо ћутали. Само на устима старога перјаника задрхташе речи: »казна божја!...«

— »Казна божја!...« поновио је краљ и тихо зајецао!...

И однеше га у двор.

*

Од тога дана живот му се у вечну муку претворио. Савест га је гризла... Тешко му је било... Ах! На оца руку дићи, ужасно је то!...

2.

Била је ноћ. Бурна и тамна ноћ... На пољу ветар потмуло хуји и потреса стара окна на прозорима двора Драгутинова...

Крај велике капије непомично стоје будни стражари, и оштрим погледом блуде у црну ноћ...

У двору је мртва тишина. Сан је покрио редом све. Само краљу до сна није — Драгутин је будан...

Тешке мисли кроз памет му струје; још тежи боли раздиру му груди!

И поноћ је откуцала. Он још мирно седи!...

Иза камених стубова, у мрачној одаји, засветлуца бледа светлост. Драгутин се трже... Скочио је и лаганим кораком пошао онамо... На мах је застао. Јекнуо је боно... и дршћући изговорио испрекикидане речи:

— »Ти... Зар ти!... Оче... Урошу... ах!... опрости... опрости!...« Мирно... тихо, с мртвачком озбиљношћу, појавила се иза камених стубова бледа сен мртвога Уроша!

Страх је раздирао срце Драгутиново и укоченим погледом гледао је мртву сен оца свога! Тело му је дрхтало... Уста му још једном прозборише: — »о-про...сти!...«

Низ камене степенице старога двора, дух је ишчезао.

Драгутин је још дуго непомичан стојао!...

*

У сјајној дворани краљевој, сутра дан, скупљени беху јунаци и великаши оног доба. Краљ их

је позвао, да пред њима сиђе с престола... да пред њима преда владу млађем брату Милутину...
И Милутин је постао краљем...

3.

У *Дабрацу* (садашњем Дебрцу) граду често виде бледог калуђера, где се у малој црквици Богу моли.

Лице му је измучено... тело огрнуто хаљином од оштре кострети, а тврдо је опасан јаком ликом...

Моли се Богу. А кад молитву доврши, изиђе из црквице и ћутећи немо иде тихо тамо... тамо у крај града, па у мрачној це-

штери, на тврдоме камењу и
оштроме трњу, мучи тело своје!

То је краљ Драгутин.

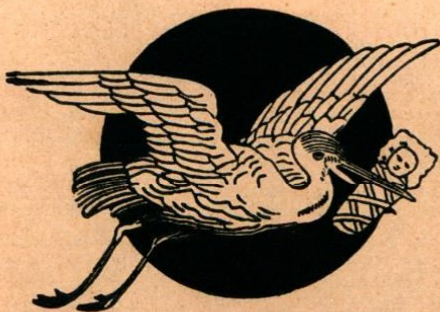
Мучи се тако, да би му Бог
— свемогући Бог, опростио те-
шки грех!...

О, тешка је клетва родитеља
седог!

Давно је то било... врло давно,
још пре 600 година....

Сад нема више ни седога Уро-
ша, ни краља Драгутина. Давно
је од њих пепео и прах. Али,
спомен живи... живи и увек нас
опомиње да поштујемо родитеље
своје, јер је тешка клетва ро-
дитељска!

браца — Брана.

ЈЕДНА БОСАНСКА ЖЕНСКА ПЈЕСМА

Кад се жени сјајани мјесече,
Кума куми Бога јединога,
За прикумка Светитеља Ђурђа,
Старог свата светога Илију,
А дјевера светог Пантелију.
Када стали дарове дјелити:
Богу дају душу и спасење,
Светом Ђурђу зелене доламе,
А Илији муње и громове,
Светом Пани дара не дотјече,
То се светац врло наљутио.
— Не љути се, Свети Пантелија!
И теби смо дара оставили,

Да савијаш по небу облаке.
То су јуже воду помутиле,
До ли воде Ђурђева бунара,
Код њег сједи Ђурђевица млада,
Шије Ђурђу танену кошуљу,
Златном жицом, сребрном игли-
цом,
Код ње сједе три сина нејака,
Свој тројици име подјевала:
Првом име *тахина година*,
А другоме *жарено сунашце*,
А трећему *сјајна мјесечина*.

ЗА СВАКИ ПОСАО ТРЕБА НАУКЕ

Цар један, волео је много свој народ, а зато је и он, уживао велику љубав свога народа. Одевао се врло просто, а тако се исто просто и понашао. Не гледајући на то што је био врло пун, волео је да иде пешке.

Једнога летњег дана беше изашао из свога двора и отишао на обалу једнога језера. Ту је сео и задубио се у читање неке књиге. Кад му се досади седети он устаде и пође куда су га очи водиле, те тако зађе далеко у поље иза двора. Кад је далеко био измакао сети се, да је заборавио књигу на клупи код језера. Није хтео да се сам врати за књигу, те се окрену не би ли кога год спазио да га пошље да му књигу донесе. Али у близини не беше никога сем једнога дечка, који је чувао јато гусака.

Цар приђе дечку и рече му:

— Слушај, дечко, отрчи часком до језера па ми донеси књигу, коју сам заборавио на оној клупи, па ћу ти дати два динара.

Дечко, који дотле никад није видео цара, погледа попречно и као с неким неповерењем овога пунога господина, који за тако малу услугу обећава два динара.

— Нећеш ти мене преварити!

— одговори дечко.

— Што да те преварим! Шта то говориш?! — чудило се цар.

— Ко ће још да плати два динара за такву малу услугу? — Не дају се паре тако лако! Свакојако сви ти „отуд“ (показујући на царев двор) мисле да ми ништа не знамо?

— Ако неверујеш, ево ти динар напред; — отрчи часком и донеси ми књигу, — рече му цар.

— Дечку се очи засветлише; за њега је то била велика сума. Он ћутећи узео новац у руку, али се с места не помаче.

— Што си стао? Што не идеш? — упита га цар.

Дечко одгурну своју торбицу на кук и стаде се чешкати по врату.

— Ишао бих, али... не смем! Сачувај, Боже, да сазнају сељани да сам напустио гуске, одмах би ме отерали!.....

— Глуп дечко! — помисли цар у себи, и рече му:

— Па лепо, ја ћу ти надгледати гуске, док ти не дођеш.

— Зар ти?! — с чуђењем упита дечко; и одмери цара од главе до пете. — Зар ти тако одмах можеш да научиш, како се чувају гуске?! Добро најзад, али само добро пази на овога загаситог гусана, јер он увек

први направи неред у јату, па се после све гуске на њега угледају... Ама, све ми се чини да ћеш ти мени начинити неку беду, те ћу се преварити! Све се бојим, нећеш ти то умети! Не, не, боље ће бити да ја не идем!

— Та што се бојиш! По чему ти мислиш да ја не могу чувати гуске, кад ја умем да управљам толиким људима? — рече му цар и једва се уздржа од смеја.

— А, ти си сигурно учитељ? Е, али ти, господине учитељу, треба да знаш, да је децом много лакше управљати но гускама!

— Може бити... него хајд' иди брже!

— Ама, ја бих ишао, али....

— Ама иди ти; не бој се, ја одговарам за све, ако се што догоди, увераваше цар дечка.

Дечко се најзад реши да иде. Замоли непознатог човека још један пут, да добро пази на загаситог гусана, који му увек први изазива неред међу гускама, предаде му свој дугачки бич и оде. Ну тек је био одмакао два три корака, сети се нечега, застаде мало, па се врати.

— Шта је? упита га цар.

— Деде, замахни једном бичем да видим како умеш да пуцаш.

Цар замахну бичем и бич пуче, али пуцањ једва се чу, пошто цар заиста није умео да пуца бичем.

— Не ваља то ништа! ре достојанствено дечко: — господин учитељ хоће да чува гуске, а не уме још ни бичем да управља!

— Дечко узне бич из руке господинове, и показа му, како се бичем пуца. Цар је добро пазио да не погреша, па је чинио све како му је дечко показивао, док дечка најзад није уверио да му може поверити своје гуске на чување.

Тек што је дечко замакао, цар пусти гускама на вољу и се смејаше. После неколико минута њему већ није било до смејања. Загасити гусак одмах је познат с ким има посла: он изви врат и издиже главу, разгледа на једну и на другу страну и размахну крилима. Одмах учинише то исто најближе гуске, а за тим се и јато размахну крилима, све гуске раздерише и одлетеше напред. Цар потрча за њима, пуцајући бичем непрестано, али како није умео пуцати бичем, јато се није хтело вратити и цар се сав задуван врати на првобитно место без гусака.

— Дечко је имао право! помисли цар у себи. — За мене је много теже управљати гускама но људима!... Свему је том крив онај загасити гусак! и славно се насмеја.

Међу тим дечко је био нашао цареву књигу, па је радостан

трчао колико је игда могао, да прими обећану награду. Али чим је видео да му нема гусака, уплаши се и баци књигу.

— Где су гуске? — викну он љутито. — Нисам ли ја рекао да ти не умеш чувати гуске? Шта да чиним сад? — Ја их не могу сâм вратити, хајде брзо да их заједно вратимо!

— Цар је послушно трчао, викао, махао рукама, и све чинио што и дечко, и једва после великих мука сакупише и вратише гуске натраг.

— Заклињем се — повика дечко — да докле год сам жив никад и никоме нећу више дати бич из руку; макар ми га тражио и сам цар!

— Имаш право! — рече цар благо. — За сваки посао треба науке. Цар никад није чувао

гуске, па их зато не уме ни да чува. Ја то видим сад најбоље, јер сам ја цар.

— Ти цар?! опет не верујући узвикну дечко. Но, сад можеш другог правити лудим а не мене! Не хватам се ја више на ту удицу! Издајеш се за цара, а не видиш какав изгледаш! И дечко се окрену на страну.

— Но доста, не љути се! саветоваше дечка добродушни цар, и даде му и други динар, као што му је био обећао. — И ја теби дајем реч, да се никад више нећу примити да чувам гуске!

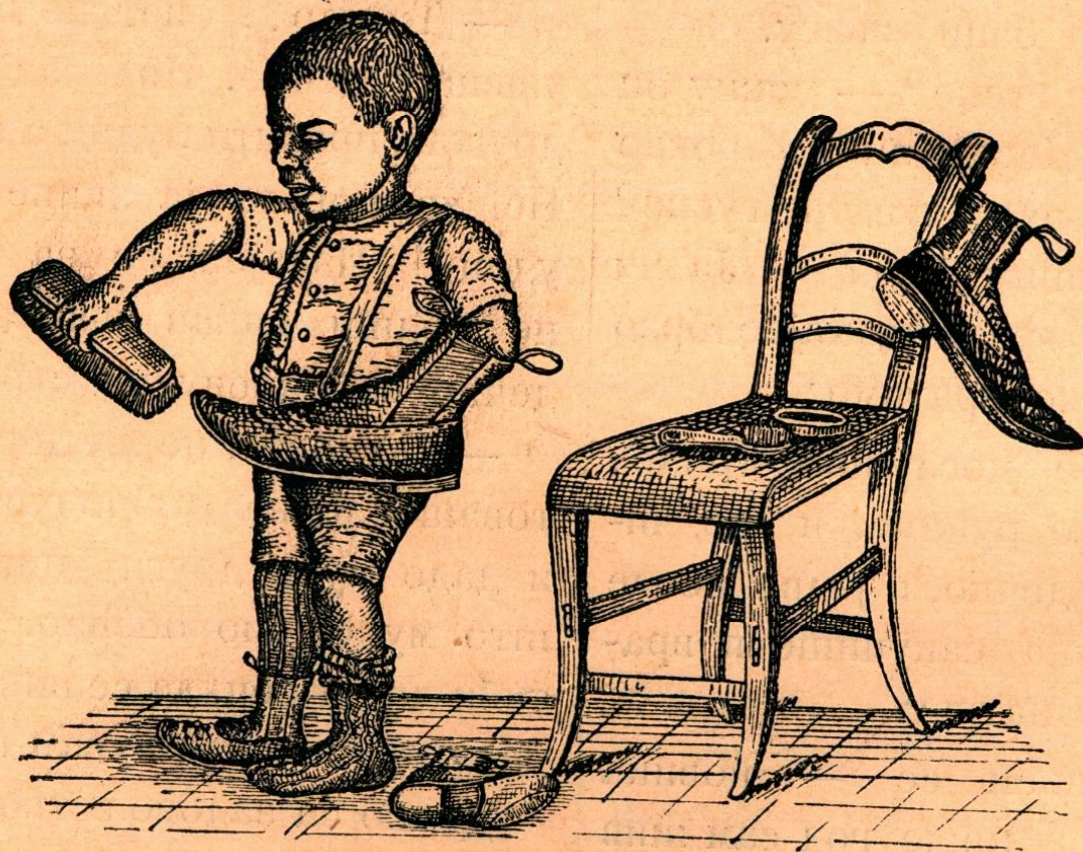
Дечко са задовољством прими новац и рече:

— Ма ко ти био, ти си добар човек, али.... рђав чувар гусака!
За сваки посао треба науке.

С рускога **Ј. П. Ј.**

ВРЕДНИ ЈОВА

Погледајте нашег Јову,
Е, зар није вредан јако —
Гле како се послу дао,
И покреће четком лако!

Па сад место да на сокак,
Са осталом децом јури —
Он се дао другом послу,
Па се и ту својски жури.

Погледајте наше дете —
Па се жур'те и ви тако,
Јер свуд радник добро прође —
А ленштину мрзи свако.

Свршио је већ рад школски,
Што је тако тежак био;
Мучио се — ну је опет
Свој задатак израдио.

Е вредан је нема збора,
Добро дете, добро ради —
А рад коме добро прија,
Тај и њиме дане слади.

ВРЕДНА НАДА

После школе кући хита,
Све задатке да прочита,
Вредна, добра Нада —
Јутром опет рано рани,
Да помогне својој нани
И лаћа се рада....

Лакши пос'о, што је за њу
Она ради ноћу, дању —
Ето, и сад мете....
Све то годи вредној Нади,
Тако ваља, тако ради
Свако добро дете.

У младости вредан ко је
Са срећом ће дане своје
Проживети лепо —
Које дете леност кити,
То ће вечно.... вечно бити
Код очију слепо! —

браца — Брана.

ТВОР И ЛИСИЦА

(БАСНА)

Твор и лисица тумарали су целе ноћи, па нису могли ништа уловити. У зору спазе једног петлића, који тек што беше слетео са седала, како се весело шета по пољани.

— Ту смо! викну лисица.

— Ено га, добро је! одговори твор.

— Он је мој, рече лисица, ја сам га прва спазила.

— Твој, вала, није, него је баш мој; ја имам прече право на петлове од тебе.

— По чему? рећи ће лисица твору.

— По томе, што сам ја мањи од тебе, те је и петао за мене велики, а ти ловиш и крупније животиње од петла, па иди на тражи. Петао је за тебе мали.

— Лисица не даде ни опепелити, но ти се искрљешти на твора, и стаде га грдити и доказивати му, како она, као старија и већа, има прече право на петла.

Око тога су се дуго и љуто свађали. На послетку се помире и сложе: да заједнички петла поделе.

— Хе, стој, присети се твор; ти знаш, кума лијо, да обадве половине у петла нису подједнако укусне; једна је половина слађа

и пријатнија но друга, и ја баш хоћу да узмем ту слађу половину, а теби нека буде она друга.

— То не може никако бити, одговори лисица. Ја морам узети ону слађу полутку, а ти узми ону другу. И око тога се лисица и твор душмански завадише. На послетку лисица попусти, и пристаде на ону лошију половину, само да се ствар један пут сврши.

— Хајде, викну лисица; хајде да га ухватимо и закољемо, па одмах да га испечемо и поједемо.

— Шта, наопако ти било?! Како печење ту сада помињеш? Зар ти не знаш, да је кувано месо много слађе од печенога? Не бих га пекао, па макар ништа не окусио.

Лисици већ беше додијала ова свађа, те навали доказивати твору, како је он врло глуп, кад још и то не зна, да је печено месо слађе од куваног.

Твор се мало застиде од ових опорих прекора лисичиних, па сад и он попусти и пристаде да се петао печен поједе.

— Сложно напред! викнуше у један пут и твор и лисица. Јест, али кад дођоше тамо, где је петао био, петла ни од корова. Он је давно опазио ове лукаве

непријатеље своје, па се скло-
нио на сигурно место.

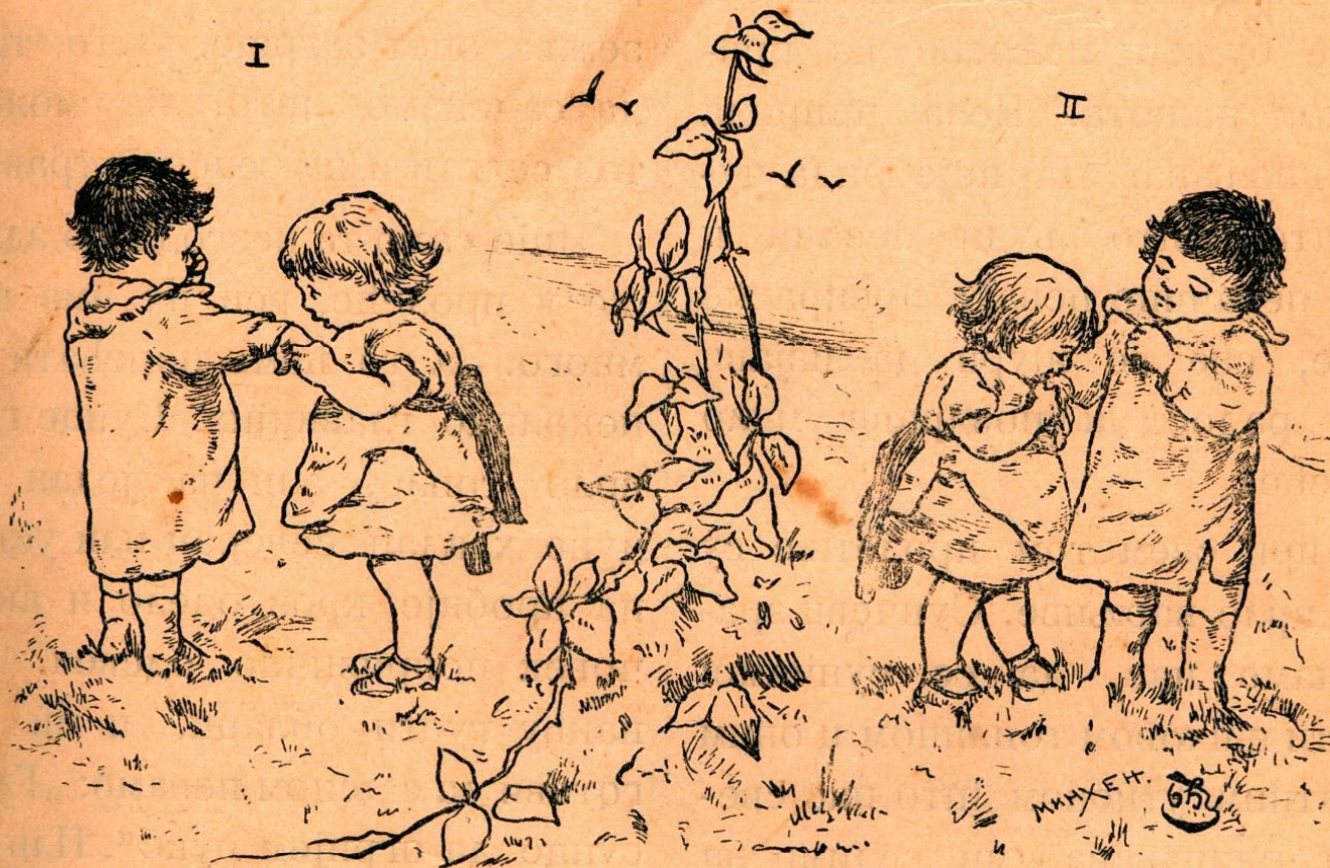
И тако лисици и твору измаче
се сигуран плен испред носа.

Као што су у овој басни про-
шли твор и лисица, тако у жи-

воту пролазе сва деца и сви људи,
који се скањерају на неки посао.
Што год радиш, ради на време.
Сваки посао има своје време, и
он је само онда добро урађен,
кад се на време уради.

НАЈБОЉИ ЛЕК

Мала сека, бата мали
Играли се живо ;
Па се онда посвађали —
Би им нешто криво !
И удари бату сека,
А он залелека !...

А гле сада — нема јада,
Не боли га љуто !
Сека бату пољубила
И он је уђут'о...
Јест, ал' тако доброг лека
Нема апотека !...

браца — Брана.

Пролеће и здравље

Једна ластва не чини пролеће.

Зубато сунце.

Грани сунце да огријем руке.

Срп. Нар. Пословице.

Пролеће је најмилије годишње доба с тога, што долази после немиле и тешке зиме. Мучећи се и парећи се поред огња по кућама зажелимо чистог ваздуха, јасног сунчевог зрака и милог зеленила са разноликим цветним бојама. Толике животиње прену из зимњег сна и мртвила, толике се почињу развијати. И биље се буди и покреће из притајеног живота. Цела природа се оживљава. Па није онда чудновато, што људи певачи и тице певачице певају прекрасне песме, све се жури да изјави своју радост и поздрави мило пролеће.

И при свем том пролетње су чари врло варљиве. Сунчеви зраци маме нас, да се сунчамо. Занети њиховом топлином и оним пријатним утиском што нас светлост оживљава, ми седимо на хладној земљи, на хладну камену, на хладну дрвету. Сунце нас маме да ходамо, ходајући угрејемо се, ознојимо се, и тако угрејани и ознојени седнемо на зелену траву, да се одморимо. Кожа тада јаче испарава, у крви остаје мање

воде; морамо се напиту воде, да накнадимо оно, што је изветрило или изишло на зној. Ето, чинећи све то тако као и нехотично, грешимо; јер од хладне и влажне земље озебемо, хладна нас вода пресече као оштар нож. Треба се дакле узети на ум и чувати. Колико дугих и топлих дана треба, па да се расхлађена земља опет загреје. Зато треба да сачекамо лето, па можемо тад седети и на зеленој трави.

Није само та незгода по здравље у пролеће, већ их има врло много. За то ћемо поређати још неколико главнијих. Сунце греје врло топло, али на један пут дуне хладан северац или устока па пробије кроз одело и ако је човек поприлично одевен. Или наиђу густе облаци, и ми смо готови да с децом певамо: „Грани сунце да огријем руке“. Или ако још има снега или је близу какве воде, морамо признати да је и „Зубато сунце“, то јест сунце сија, али нас не угрејава, а не угрејава нас зато, што његова топлота топи снег и лед или загрејава хладну воду, или је

претвара у пару. За све ово треба да се утроши веома много топлоте. А топлота је чудне ћуди, можемо је поредити с човеком. Као што човек, кад ради један посао, не може или неће у исти мах да ради и други посао; или као што човеку за многе послове треба много труда и рада, треба много снаге уложити: тако и топлота, кад топи или кад испарава, не може да загревава, а за обоје треба много више топлоте; или кад загревава воду, треба да се утроши много више топлоте него кад се загревава земља.

Незгода је и у томе, што смо се навикли на грејање код пећи, а у пролеће престајемо грејати

собе. На пољу, а нарочито кад греје сунце, топлије је него у соби. Ми идемо и од ходања се угрејемо, носимо горњу хаљину и она чува нашу телесну топлоту, сунце сија и оно нас загревава. Тако угрејани улазимо у собу, у којој је хладније него на пољу, скидамо горњу хаљину и седамо. Дакле чинимо све супротно ономе што је било на пољу. Па шта бисмо могли преиначити у томе? Ево шта. Горњу хаљину треба носити преко руке по пољу, а обући је у соби. Не треба одмах ознојен сести, већ се мало прошетати по соби, да се не би нагло расхладио.

(Наставиће се)

Зашто угљен боље гори кад се водом полева?

Ако сте кад год гледали ковача у ковачници где кује, видели сте да он мало-мало па тек покваси ћумур (угљен). То исто чини и онај лојач на локомотиви — машини — која вуче железничка кола. И њега ћете

често видети како пуним кантама воде полева онај ситан угљен, који ће мало доцније да баци у ватру под казаном.

Ако сте се кад год запитали: зашто ови људи квасе угљен? морали сте сами одговорити: за

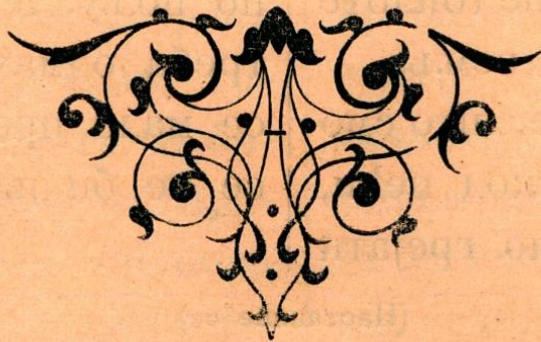
то, да угљен боље и јаче гори. А како је то могућно да вода помаже да ватра боље гори, кад се зна да се ватра водом гаси?

Ево како :

Усијан угљен раствара воду у њене делове из којих је она састављена. А вода је састављена из водоника и кисеоника. То су два гаса, који се не виде кад су сами за себе, онако исто као што се ни ваздух очима не види. Али, кад се ова два гаса

сједине на неки начин, они заједнички начине воду. Кад су, пак, растављени, онда кисеоник потпомаже јако горење и сагоревање, јер без кисеоника не би ништа могло ни горети у свету; а водоник, као гас, гори сам за себе. И кад жар раствори воду на кисеоник и водоник, онда водоник гори и помаже да се ватра боље разбукти.

Ето, зашто угљен боље гори кад се прво покваси.

М У Д Р Е Р Е Ч И

Из једног истог цвећа пчеле ваде мед, а пауци отров.

* * *

После сваке велике радости долази обично жалост.

* * *

Немој никад ни од шале да мучиш животиње, јер оне осећају бол као год и ти.

* * *

Оно што је поштено то најдуже траје.

* * *

Ко поштује своје родитеље, тога и сам Бог поштује.

* * *

Младост се труди и ради да би старост имала што уживати.

* * *

Боље је бити чист него налицкан.

* * *

Ленштине су увек вољне да што год раде.

* * *

Не бацај старе ципеле док нове не добијеш, нити стари крчаг, док не видиш да ли нов не пропушта воду.

* * *

„Све се мења, све пролази“, каже се људима кад се теше у жалости, а оно их често пута баш ова утеха растужи.

* * *

Тајну, коју другом не поверимо, наш је роб, коју пак поверимо, наш је господар.

* * *

Има три врсте незнања: ништа не знати, рђаво знати оно што се зна, и, знати друго нешто а не оно, што треба да се зна.

Лек за испуцане руке

Ако ти руке од рада јако поцрвене или и испуцају, нарочито на зими, намажи их у вече кад легнеш глицерином или чистим козјим или јеленским лојем, па ће те проћи. Глицерина и лоја можеш купити у свакој лекарници (апотеци).

З Л А Т Н Е Р У К Е

Више пута слушао сам како се каже за некога човека да има златне руке, али никад нисам озбиљно размишљао: шта ли су му то *златне руке*. Први пут сам ове речи чуо из уста своје тетке Велике.

Узео сам био осму годину кад сам први пут у школу пошао. Био сам сироче и ако ми је отац још био жив, јер сеоско дете, чим му мати умре, оно је готово сироче. Тако је и са мном било.

Мати ми је рано умрла, једва сам је запамтио. Оно мало чистих и нових хаљиница беше се већ поцепало, и ја сам као сироче, у белом гуњићу, ишао у школу. Кошуља ми је била на неколико места искрпљена, и само је још колир на њој био цео. По њему се и могло познати да је то некад била кошуља и пђ, и да су је материне руке шиле и везле за свога сина.

Браћајући се из школе кући, једнога четвртка у подне, средосмо тетку Велику код Вучићеве Баре. Приђосмо јој руци, и она нас све благослови. Мене и пољуби, па ми рече :

— Еј, грехото моја ! Да је теби покојна нана жива, не би ти тако искрпљен ишао. По колиру се још познаје како је твоја нана *златне руке* имала.

Ја погледах у њу, а очи јој беху пуне суза. И мени се ражали и сузе ми грунуше. Пољубих тетку у руку, па окретох с друштвом низ гај кући.

* * *

Кад сам био у II разреду гимназије, професор рачунице приђе ми на часу један пут и узе ми рачуницу са клупе. То је била свешчица од 5—6 писаних табака.

— Је ли ово твоја рачуница ? упитаће он.

— Јесте, господине.

— Ко је ово писао ?

— Ја, господине.

— Одакле си ти ?

— Ја сам из Јасенице.

— А чији си ?

— Ничији ; немам ни оца ни мајке.

— Е, мој сине, рећи ће ми професор, немаш ни оца ни мајке, али ти имаш *златне руке*.

Кад куцну час и професор изиђе, другови се моји начетише

око мене, питајући ме : шта те је питао, шта ти је говорио ? Ја им казах све по реду како је било. Таман ја сврших, док ће један мој друг из Грузе рећи : па право ти и каже да имаш *златне руке* ; твоја је рачуница најтачнија, најчистија и најлепше написана. У свем нашем разреду нема ни једне такве рачунице. Тада сам први пут почео помишљати шта му значе оне речи „златне руке“, и с дана у дан бивао ми је њихов значај све јаснији, све разговетнији.

* * *

По свршетку III разреда гимназије, отидем кући у село. Браћа ме задржаше од школе и ја тако останем, да с њима радим и кућу кућим. Још и данас ми сузе на очи ударе, кад погледам лепо повезану „Вилу“* за целу годину, коју сам добио као најбољи ђак у III разреду гимназије.

Кућа наша, која се некада бројала у прве куће у ономе крају, беше јако посрнула. Отац умро, а имање оставио задужено. Старији брат умро баш оне године кад сам ја био у III разреду, а оставио четворо деце све једно другом до ува, и удовицу у црно завијену. Велика сиротиња и немаштина беху навалили на нашу кућу са свих

* Књижевни и научни лист што је онда излазио.

страна. Браћа, снаје и синовци борили су се јуначки да очувају славу нашега дома, али је, тако се мени бар чинило, из године у годину бивало све горе и горе.

Мене су браћа често корела да не радим доста, и да им не помажем колико бих им могао помоћи као писмен и школован човек. И имали су право. Ја сам мало радио и то све лаке сеоске послове. Највише сам се мајао око стоке, и ако је била

пуна кућа друге чељади, дорасле да стоку чува.

Тако је пролазила година за годином, и ја сам већ ушао у момачко доба. Био сам страшно пометен: нити сам сву школу изучио, нити сам тежачке радове свикао. Било је сељака, који су жалили што ме је школа покварила, те данас нисам никакав радник. То ме је још онда често пута текнуло у срце и јако увредило.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ДОБРА СТАРИЦА

Иђах једном улицом и спазих пред собом једну старицу како се жури. На један пут старица стаде, скрену мало у страну и одгурну ногом у јарак неку кору од лубенице, која беше на путу.

Ја је стигох и упитах: шта то учини, мајко? А она ми одговори: Ето, склонила сам с пута једну кору од лубенице. Могао је туда наићи какав стар човек, каква жена с дететом у

наручју, или какав радник који носи неки терет, па су могли стати баш на ту кору од лубенице, оклизнути се, пасти и унесрећити се. —

Старица има право и она мора бити нека добра душа, помислих у себи, јер кад би сваки човек у оваквим приликама учинио оно, што је старица овде учинила, многи несрећни случаји у свету не би се никако ни десили.

Неколико народних загонетака из Босне

1. Вас дан путује, а не миче се?
2. Вас дан гризе, а огризинама се покрива?
3. Долећеше тице без перја,
Падоше на дрво без лишћа,
Долеће момче без уста,
Те поједе тице без перја.
4. Дванаест хођаше, а један говораше; оно дванаест слушаше, што онај један говораше?
5. Високо к'о јела,
Широко к'о кућа,
Грко к'о јед,
Слатко к'о мед.

Из збирке М. Обрадовића.

Уметничке загонетке

I

Ја сам речца од три слога —
Баш ни већа, а ни мања,
А име сам чувенога,
Ком се један народ клања.

Из два слога, из почетка,
Једне с' бубе име снује,
Она није никад ретка,
А лети нам досађује!

За слог трећи шта ћу рећи?
Њега знаде свако дете,
Оба прва на тај трећи
Врло често тек долете!

*

Оди бато! сејо оди!
Чик погоди! —

браца — Брана.

II

Ја сам једно дрво, а знаде ме
свако,
Једним слогом цело моје име
гласи,
А када ми име читаш нџопако,
Без слободе тај је ко се њиме
краси!

*

Погађајте сада и бате и сеше,
Штампаћемо име оних који реше.
браца — Брана.

—*—

Неколико поучних питања из разних предмета за ученике и ученице основних школа

1. Који су пролећни празници осем недеља?
2. Које је године био први, а које други српски устанак и где?
3. Чим се птице разликују од свих других животиња?
4. Где живе зими змије, жабе, корњаче и још неке животиње?
5. Која је највећа птица на свету?
6. Која је највећа дивља животиња у Србији?

Рачунски задатци за ученике и ученице

1. У једној соби било је четири мачка, и то у сваком углу (ћошћу) по један. Пред сваким од ових мачкова било је по три мачка. Сад се пита: *колико је свега мачкова било у овој соби?*

2. Ваљевски округ има 2.905 квадратних километара и 24.628 пореских глава; врањски 4.196 кв. километ. и 28.647 пореских глава; крагујевачки има 2.385 квад. километ. и 30.482 пор. главе; колико пореских глава живи на једном квадратном километру у сваком округу и који је од ова три округа најјаче насељен?

Питања за одраслије

Била су два лица у једној соби: једно старије и једно млађе. Млађе је лице рекло старијем: ја сам твој рођени син; а старије лице рекло је млађем: то је истина да си ти мој рођени син, али ја твој отац нисам. Нека се погоди: *шта су ова два лица једно другом?*

Стојали су крај пута човек и жена. Покрај њих прође путник и назове им Бога овако: Помози вам Бог, човече и жено! А жена му на овај поздрав одмах одговори: Ми нисмо човек (муж) и жена, него је моја мајка његову мајку родила. Пита се сад: *шта су била ова два лица међу собом?*

У некој кући висила је о зиду једна прекрасна слика, и на њој је било насликано неколико деце старије и млађе. Испод слике доле био је овакав натпис: „Унуци и унуке, прауници и праунуке, својој старој мајци (баби) за њен 19-ти рођен-дан“. Хајде, сад погодите: *колико је било баби година? Или: како је то могуће да неко само с 19 рођен дана у животу буде баба и прабаба?*

Пођу у лов два оца и два сина. У лову убију свега три зеца, али кад су се кући враћали, сваки је ловац носио у руци по једног зеца. Како је то могло бити?

За допуњавање

Добро другом чини,
И други ће теби,
Ал' ником не чини,
Што не желиш. . . .

*

Мали Милан добио је
Леп дарак од оца,
Јер га за рад похвалио
Његов чика. . . .

Душан.

КАКО НАС ВАРА ЧУЛО ПИПАЊА

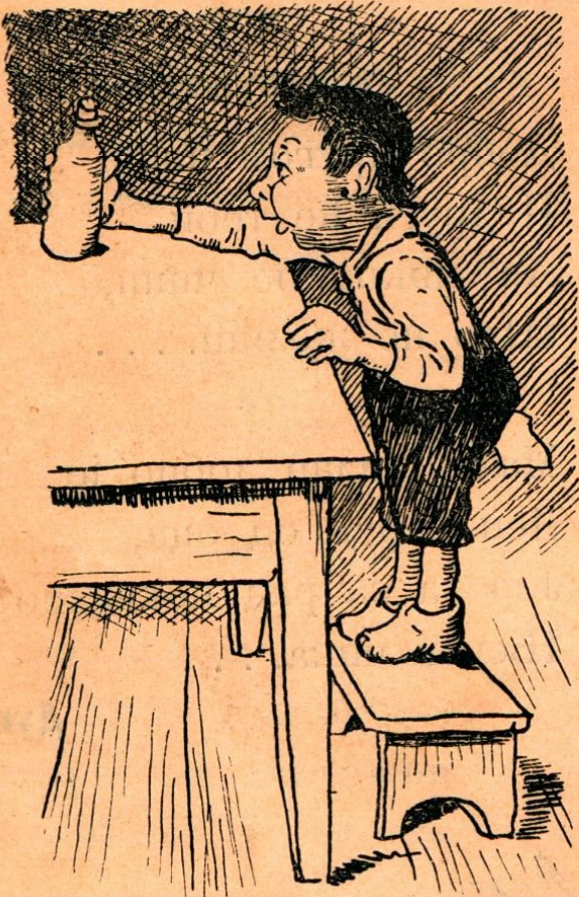
Ако пребаците велики (средњи) прст десне руке преко кажи-прста, па добро притиснете на столу или на клупи врховима оба прста какву куглицу хлеба или какво зрно грашка или сочива, и станете то, што вам је под прстима, кобрљати (окретати)

тамо, амо, убрзо ћете осетити као да под прстима имате место једне куглице две, место једнога зрна два. Многи се кладе око овога. Ово је још најлепше онда кад се ради жмурећки. Покушајте!

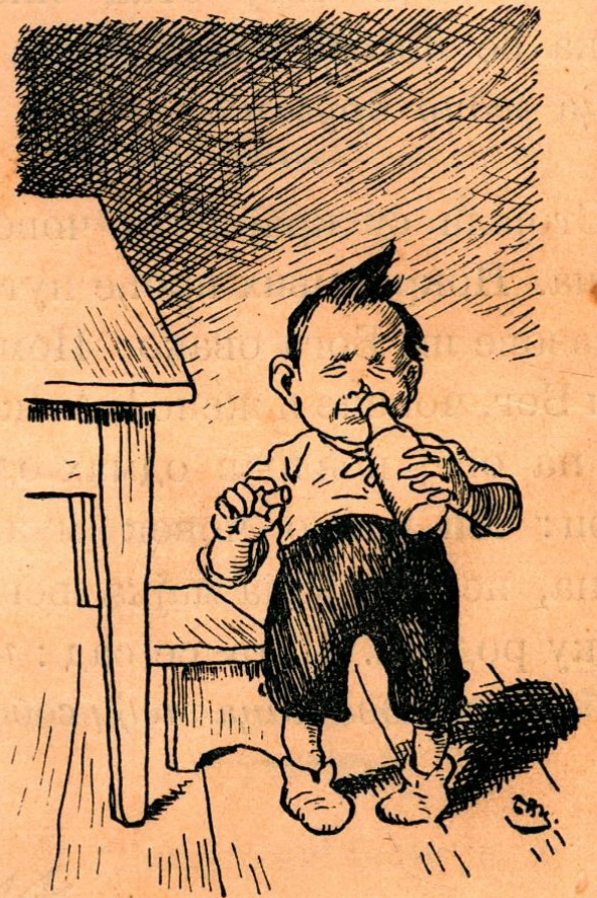
РАДОЗНАЛИ МИКА

(у тринаест слика)

1

Мика вам је чудно дете,
Свуд се трпа... свуд се плете!
Никада се он не смири —
Где што види ту завири...

2

Флашу сад је уз'о, ето,
И под нос је веће мет'о —
Ал' је наш'о неку беду,
То би рекли по изгледу!

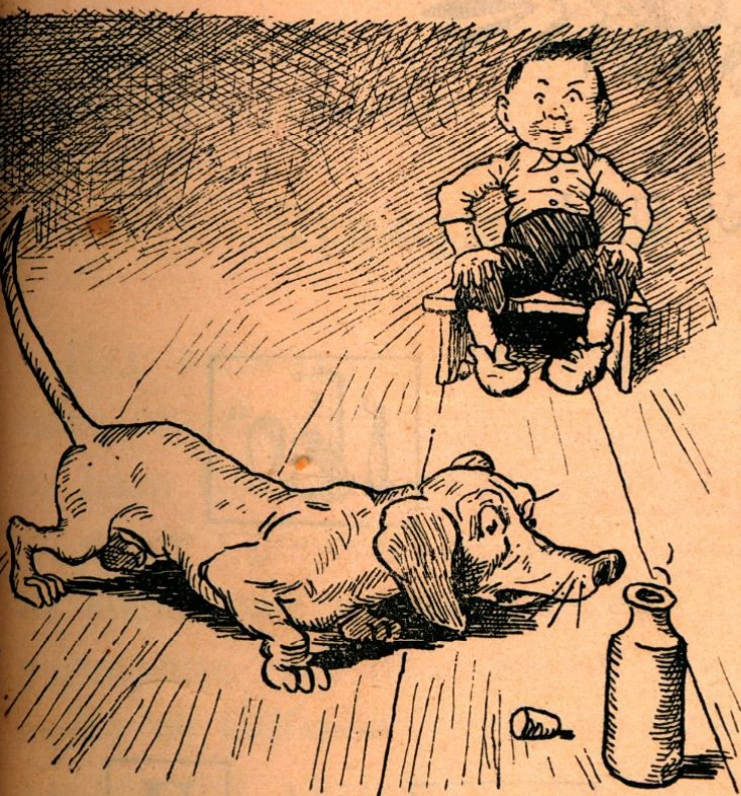
3

Шта је сада? Зашто плаче? —
Помирис'о ј' мало јаче,
У нос ушла сила јака
Од — амонијака!

4

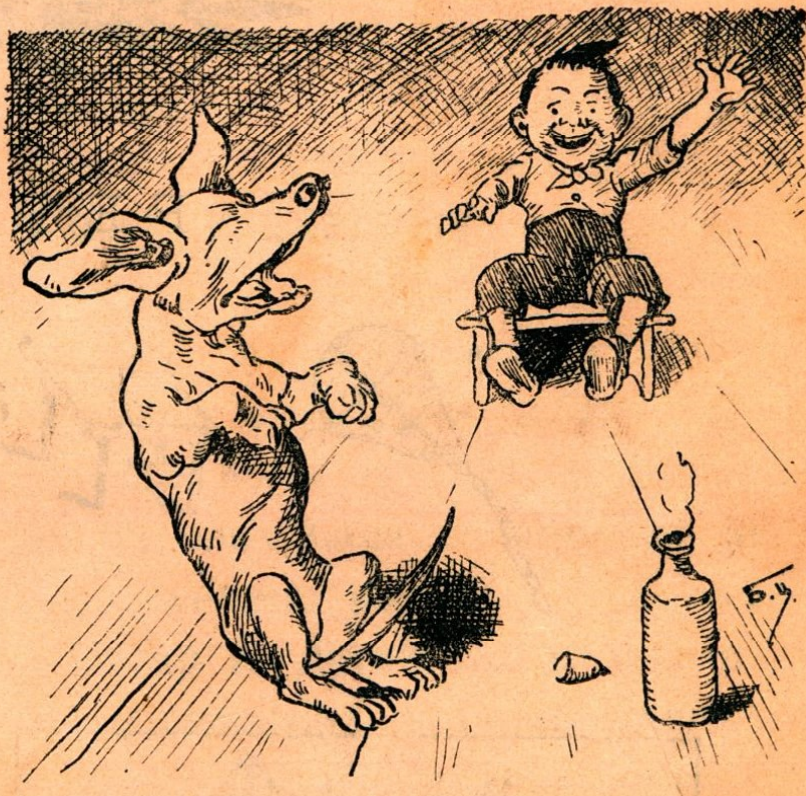
Сад му нова мис'о дође:
Нек овако још ко прође —
Нека буде исте среће....
Па на патос флашу меће!

5

Даксл* — псето, к'о пси што су
Све оцени по свом носу —
Ето и ту тихо следи,
Док га Мика жељно гледи...

* Псето.

6

Шта је било? Ето шта је —
Са слике се видет' даје —
Даксла стала љута цика,
А слатко с смеје Мика!

7

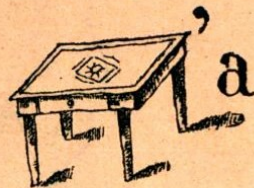
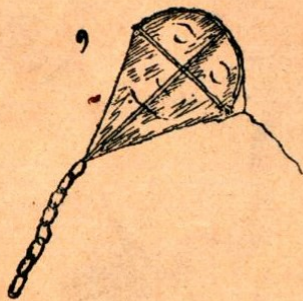
Сад Моис* иде љутом кису
Да окуша по мирису —

Тихо, ето, напред гази —
Док пажљиво Мика пази...

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

РЕБУСИ

*

*

*

* Цсего.

АРИТМОГРИФ

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13. Име српског песника.

3, 2, 8, 7. Име оца тог песника — опет песник.

5, 7, 8, 7. Име једне пограничне реке у Србији.

8, 2. Име једне домаће животиње, која живи код нас.

6, 4, 3, 7. Име дивље животиње, која живи код нас.

6, 7, 8. Име животиње, која живи у жарким пределима.

6, 7, 10, 7. Име једне наше биљке.

5, 6, 7, 8, 7. Име једног обичаја, карактеристичног за српско племе.

1, 4, 5, 6, 7. Име једне велике реке у Јевропи.

1, 4, 6, 7. Име нижег божанства, које су наши стари обожавали, а у које се верује још код нашег народа.

6, 2, 8. Име једне врсте забаве или занимања.

5, 8, 2, 3. Присвојна заменица мушког рода свакога лица.

Примерни ђаци по учењу и владању

Под овом рубриком доносићемо имена свих најбољих ђака из целе Краљевине Србије, па и из целог Српства, за које нам на време јаве њихови учитељи и учитељице. На овај начин познаће се најбољи ђаци из најудаљенијих крајева и сви ће, надамо се, тежити да иду њиховим трагом. На крају године гледаћемо да скупимо све овакве најбоље ђаке на једно место, те да се ту лично виде и познају.

Ту ћемо их и сликати и сваки ће слику за спомен добити.

Овде ћемо за сада поменути имена оних ђака, за које нам је благовремено јављено, а то су :

Петар А. Летић, ђак је V разр. 3. одељења код „Саборне Цркве“ у Београду. Он је без оца, а мати му је сиромашна радница, која ради да свог сина издржи у школи. Али то Петар заслужује ; јер је он, и ако је у школи један од најсиромашнијих, нај-

бољи и служи за пример свима својим друговима.

Богдан О. Хајнц, и он је ђак V разр. 3. одељења; и он је један од врло добрих ђака. Али треба да знате да је он и без оца и без мајке, и да му није једног доброг човека, др-а Гонсијоровског, који о њему води свеколику бригу, он би можда негде и пропао. А овако, он ће, ако се овако и даље узучи, свршити школе и постати срећан човек.

Михаило К. Крстић, ђак V разр. 3. одељ.; труди се и учи да буде међу првима. Влада се врло добро, и за то вреди да му се име помене на овоме месту.

Танасије Атанасијевић, ђак V разр. 3. одељ. Ово је ђак који не да да и ко од њега нешто боље зна, труди се да све са- влада, само да не добије прекор.

Пише најбоље међу својим друговима. Због свих ових лепих особина заслужује и он, да му се име на овом месту помене.

Најбоље ученице по владању и учењу у женској школи које је „Саборне Цркве“ у Београду јесу:

1. Стана Миленковићева, из I р., кћи Милована Миленковића трговца овд.

2. Душица М. Стојановићева из I р., кћи Марка Стојановића овд. адвоката.

3. Видосава Ј. Пантелићева, из I р., кћи пок. Јање Пантелића, пређ. адвоката.

4. Јелена П. Јовановићева, из II р., кћи Пере И. Јовановића, овд. трговца.

5. Босиљка Јаковљевићева, из II р., кћи Милана Јаковљевића, војн. капетана.

(НАСТАВИТЕ СЕ)

Д О Б Р О Т В О Р

Г. *Живко Ракић*, предузимач из Параћина, претплатио је „Ласту“ на целу годину за три сиромашне школе у Србији, и то *дојкиначку*, *чиниглавску* (окр. пиротски) и *власинску* (окр. врањски). Ово је учинио побожни Ракић за спомен својој умрлој ћерчици Славки, која је 6 маја прошле године испустила своју

анђелску душицу као ученица IV разреда осн. школе у Параћини.

Ми ћемо „Ласту“ слати поменутиим школама за целу годину, а г. Ракићу велимо: ово је најлепши споменик Славкиној души; хиљадили се оваки добротвори, а добри Бог нека да Славки рајско насеље.

Савка Солдатовићева

Цвет је била — Бог је хтео,
И цветак је за то свео.

Мирослав.

Невина и анђелска душица Савке Солдатовићеве, ученице II разр. крупањске осн. жен. шк., рођене 5. августа 1884. у селу Баставу, а умрле 4. јануара 1894. год., одлетела је у небо, да међу божјим анђелима заузме своје место.

Покојна Савчица била је одлична ученица, послушна и мила, и због тога су је другарице веома волеле, а и она је њих истом љубављу љубила. Када је њена душица одлетела у небо, њени родитељи Милан и Милева, пуни туге и бола за изгубљеним чедом својим, потражили су себи утеху у оној љубави, што су је нашли међу Савчиним другарицама и за њених *шест* сиромашних а добрих другарица платили су „Ласту“ за целу годину.

Нека Свемогући поштеди остале родитеље од оваког удара, који болом силно потреса срце и душу, а ви мили и драги читатељи „Ластини“ узвикните заједно са нама: *„Нека праведној и милој душици Савчице Бог даде рајско насеље, а њеним тужним и јадним родитељима утеху у неизмерном болу“.*

„Читаоцима Ласте“

Ево нам „Ласте“, драга децице српска. Мало сте по дуже на њу чекали, али вам је она ипак долетела. Она ће вам у будуће редовно сваког месеца долетати. Доносиће вам увек добре савете и поуке, доносиће вам пријатне забаве. Читајте је пажљиво и немојте ни једну стварчицу у њој пропустити, а да је пажљиво не прочитате и не запамтите. По нешто, што вам се много допадне, можете и на памет научити. Немојте ни по што оставити без одговора и без решења: загонетке, погађалице, рачунске задатке, аритмографе, ребусе и друга питања и задатке, који су вама намењени. Промучите се мало, па ћете видети колика је радост кад се све то реши. Што не можете решити, ми ћемо вам казати; а имена оних читалаца, који реше теже ствари из „Ласте“, па нам то на време јаве у плаћеном писму, штампаћемо у овоме листу у првоме броју после онога, у коме је био задатак.

Ову насловну слику (главу) узели смо по невољи, с тога ћемо је доцније променити и лепшом заменити. Прва два броја иду у једно. У колико су мањи, у толико су богатији сликама, а слике су необично скупе. Верујте нам, мили читаоци, да ћемо сву прет-

плату само на то употребити, да овај лист буде што бољи и занимљивији. Да вам овде причамо колико смо невоља имали због ових слика, и због које чега другог, док смо вам ово припремили, не би вас ни мало занимало. То су наше муке и невоље, и ми их драговољно подносимо за љубав наших добрих читалаца.

Још имамо да вам кажемо ово :

1. Неплаћена писма неће се примати.

2. Г.г. скупљачи, који су нам послали број претплатника без новаца, моле се да нам што пре новац пошљу, а ми им шаљемо 1. и 2. број по поруци.

3. Кома би требало још бројева, нека нам се што пре јави, да му их пошљемо. Ако би који имао још кога *добротвора*, који је платио „Ласту“ за сиромашне ученике неке школе, или за неку читаоницу, нека нам то јави, да бисмо му могли име штампати, те нека га сви Српчићи и све Српкињице знају.

4. Ако би коме нашем претплатнику или скупљачу ма у чему била случајно учињена каква погрешка, нека нас што пре о томе извести писмом или дописницом, па ћемо погрешку одмах исправити.

Уредништво „Ласте“

Захвалност

Хвала свој г. г. учитељима и учитељицама, као и другим пра-

вим пријатељима, који су нам се тако лепо одазвали скупљањем претплатника, и тиме доказали, како је нашој омладини заиста потребан један дечји лист. Они, који из буди каквих узрока нису купили до сада претплату, могу то накнадно учинити, а ми ћемо им према захтеву одмах све бројеве испратити, јер смо се одлучили да штампамо сваки број „Ласте“, у много већем броју примерака, но што је број самих претплатника. Нарочито молимо да се заузму око купљења претплате они наши пријатељи и познаници, који наш позив за претплату нису никако ни добили.

Тако исто усрдно захваљујемо и свој оној господи сарадницима, који су нам драговољно до сада послали по неке своје радове за „Ласту“. Сви се радови чувају, у колико нису употребљени, и употребити ће се згодном приликом. Ми их молимо да нас и даље помажу добрим радовима. Имена најбољих скупљача, највреднијих сарадника и добротвора, биће у своје време штампана. А, ако да Бог и срећа јуначка, те „Ласта“ немадне потребе ни да се сели из ових лепих српских земаља, она ће донети Српчићима и Српкињицама слике и животописе најзаслужнијих људи за њен опстанак у овим крајевима.

Мил. Марковић,

СЕКРЕТ. МИН. ПРОСВЕТЕ,
УРЕДНИК „ЛАСТЕ“.

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ ЗА СРБИЈУ НА ГОДИНУ 4 ДИНАРА; НА ПОЛА ГОДИНЕ 2 ДИНАРА; ЗА ЗЕМЉЕ ВАН СРБИЈЕ 6 ДИНАРА, ИЛИ 3 ФОРИНТЕ У АУСТР. НОВЦИМА. НЕПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ ПРИМАЈУ СЕ. РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ.